

PRAWNO ORGANIZACYJNE
UWARUNKOWANIA FUNKCJONOWANIA
SPÓŁEK WODNYCH

Informacje ogólne:

Spółka wodna to posiadająca osobowość prawną jednostka organizacyjna działająca w celu zaspokajania wskazanych ustawą Prawo wodne, potrzeb z zakresu gospodarowania wodami. Spółka wodna jest formą organizacyjną odrębną zarówno od spółek cywilnych działających w oparciu o kodeks cywilny, jak i od spółek prawa handlowego, osobowych i kapitałowych, działających w oparciu o kodeks spółek handlowych. Jej powstanie i zasady działania reguluje wyłącznie ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne.

Spółki wodne oraz związki wałowe są formami organizacyjnymi, zrzeszają osoby fizyczne lub prawne i mają na celu zaspokajanie wskazanych ustawą potrzeb w dziedzinie gospodarowania wodami. Są tworzone i działają w oparciu o ustawę z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2012r. poz. 145 ze zm.)

Spółki wodne mogą być tworzone w szczególności do wykonywania, utrzymywania oraz eksploatacji urządzeń służących do:

- 1) melioracji wodnych oraz prowadzenia racjonalnej gospodarki na terenach zmeliorowanych
- 2) ochrony przed powodzią;
- 3) utrzymywania wód;
- 4) zapewnienia wody dla ludności, w tym uzdatniania i dostarczania wody;
- 5) ochrony wód przed zanieczyszczeniem, w tym odprowadzania i oczyszczania ścieków;
- 6) wykorzystywania wody do celów przeciwpożarowych;

Spółka może być utworzona dla potrzeb jednej lub kilku wsi, albo całej gminy. W skład spółki wodnej mogą wchodzić także: gminy, zakłady i itp.

Spółki wodne mogą łączyć się w związki spółek wodnych, do których stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące spółek wodnych, z tym że prawa i obowiązki przysługujące wobec spółek wodnych staroście, w stosunku do związków spółek wodnych wykonuje marszałek województwa.

Zarys historyczny:

Spółki wodne jako forma działalności organizacyjnej, użytecznej społecznie, została ujęta w Prawie wodnym z 1922 r. Mają one zatem swoje tradycyjne i prawne umocowania. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w Prawie wodnym z 2001 r.

Tworzenie lub reaktywacja spółki wodnej:

Ustawodawca w bardzo skromny sposób uregulował kwestie związane z powstaniem i funkcjonowaniem spółek wodnych, nie przyznając żadnym organom delegacji do wydania jakichkolwiek przepisów wykonawczych. Rodzi się więc pytanie o możliwość posługiwania się, w kwestiach w Prawie wodnym

nieuregulowanych, przepisami dotyczącymi innych rodzajów spółek. Lakoniczność ustawodawcy w sprawach spółek wodnych sugeruje możliwość swobodnego kształtowania stosunków wewnątrz tych spółek celem dostosowania ich organizacji do zadań, które mają realizować w celu zaspokajania potrzeb członków z zakresu gospodarowania wodami. Nie ma więc przeszkód w stosowaniu przez spółki wodne rozwiązań przyjętych dla spółek innego rodzaju, o ile rozwiązania te zostaną przyjęte przez właściwe organy spółki. Pamiętać jedynie należy, że rozwiązania takie nie mogą być spółce narzucone z zewnątrz, a w szczególności przez organy uprawnione do kontrolowania spółek wodnych.

Spółki wodne, które zostały utworzone na mocy wcześniejszych uregulowań są formalnie osobami prawnymi i, o ile nie został przeprowadzony proces ich likwidacji, funkcjonują w obrocie prawnym.

Spółki wodne, zapewniając zaspokojenie potrzeb zrzeszonych w nich osób w dziedzinie gospodarowania wodami, mogą podejmować prowadzenie działalności umożliwiającej osiągnięcie zysku netto. Osiągnięty zysk netto przeznacza się wyłącznie na cele statutowe spółki wodnej.

Tworzenie spółki wodnej:

Utworzenie spółki wodnej następuje w drodze porozumienia co najmniej 3 osób fizycznych lub prawnych, zawartego w formie pisemnej. Inicjatorem powstania takiej spółki nie może więc być jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej, mimo iż na taką jednostkę może zostać nałożony, obowiązek ponoszenia świadczeń na rzecz spółki, jeżeli z jej działalności taka jednostka odnosić będzie korzyści.

Dla zawarcia porozumienia nie jest konieczna forma aktu notarialnego, jak to ma miejsce przy sporządzaniu dokumentów założycielskich dla spółek prawa handlowego, skoro ustawodawca wyraźnie wskazuje, że porozumienie w sprawie powołania spółki wodnej powinno być sporządzone na piśmie. Porozumienie jest dokumentem prywatnym, niewymagającym zatwierdzenia przez żadną władzę, ani koniecznym do okazywania żadnej władzy, skoro ustawodawca nie nałożył takich wymogów na osoby działające w celu powołania spółki wodnej.

Do utworzenia spółki wodnej wymagane jest:

- 1) uchwalenie statutu spółki przez osoby zainteresowane utworzeniem spółki,
- 2) dokonanie wyboru organów spółki

W tym celu z praktycznego punktu - niezbędnym jest:

1. Przeprowadzenie akcji informacyjnej np. organizowanie spotkań informacyjnych i instruktażowych dla sołtysów i osób zainteresowanych w poszczególnych gminach, a także rozpropagowywanie materiałów roboczych. Organizowanie przez sołtysów zebrań w radach sołeckich, na których przedstawiane są ww. zagadnienia. Osoby zainteresowane składają deklaracje dot. przystąpienia do spółki wodnej. Dokonuje się głosowanie w sprawie przystąpienia do gminnej spółki wodnej (lub utworzenia spółki sołeckiej) a także wybiera się przedstawiciela/li (delegatów) do gminnej spółki wodnej. Określone są warunki brzegowe, dotyczące zasad funkcjonowania spółki wodnej.
2. Zorganizowanie spotkania przedstawicieli poszczególnych sołectw (koordynuje starosta w porozumieniu z

wójtem/burmistrzem) w celu wypracowania szczegółowych zasad działania spółki. W części gmin Statut opracowuje zespół osób wyłonionych w trakcie I spotkania organizacyjnego.

3. Zwołanie zebrania członków spółki wodnej (koordynuje starosta w porozumieniu z wójtem/burmistrzem) w celu uchwalenia statutu i dokonania wyboru organów spółki wodnej.

Statut.

Osoby zainteresowane utworzeniem spółki wodnej opracowują statut, zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 166 Prawa wodnego.

Statut spółki wodnej określa w szczególności:

- 1) nazwę i siedzibę spółki oraz teren jej działalności;
- 2) cel spółki oraz sposób i środki służące do osiągnięcia tego celu;
- 3) zasady ustalania wysokości składek i innych świadczeń na rzecz spółki, adekwatnych do celów spółki;
- 3a) zasady ustalania należności za dostarczanie wody oraz odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, w przypadku prowadzenia działalności, o której mowa w art. 164 ust. 2;
- 4) prawa i obowiązki członków spółki;
- 5) ograniczenia praw członków dotyczące ich gruntów i obiektów niezbędnych do wykonywania zadań spółki;
- 6) warunki przyjmowania nowych członków oraz wykluczania członków ze spółki;
- 7) warunki następstwa prawnego członków spółki;
- 8) organy spółki, ich skład, zasady powoływania i odwoływania oraz zakres działania;
- 9) zasady nawiązywania stosunku pracy w ramach spółki;
- 10) przypadki wymagające zwołania walnego zgromadzenia;
- 11) czas trwania spółki oraz sposób jej rozwiązania lub likwidacji;
- 12) warunki zaciągania zobowiązań i udzielania pełnomocnictw do reprezentowania spółki;
- 13) przeznaczenie mienia pozostałego po rozwiązaniu lub likwidacji spółki.

Do statutu dołącza się wykaz członków spółki, zawierający ich oznaczenie, wskazanie ich siedzib i adresów. Statut spółki wodnej podlega zatwierdzeniu przez Starostę właściwego miejscowo dla siedziby spółki wodnej. Spółka wodna nabywa osobowość prawną z chwilą uprawomocnienia się decyzji starosty o zatwierdzeniu statutu.

Do statutu dołącza się wykaz członków spółki, zawierający ich oznaczenie, wskazanie ich siedzib i adresów.

Organy spółki wodnej.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne:

Organami spółki wodnej są:

- 1) walne zgromadzenie;
- 2) zarząd;
- 3) komisja rewizyjna, o ile spółka liczy więcej niż dziesięciu członków.

Do walnego zgromadzenia należy:

- 1) uchwalanie planu prac spółki wodnej oraz jej budżetu, w którym można upoważnić zarząd do zaciągania pożyczek lub kredytów, w imieniu spółki, do ustalonej wysokości;
- 2) uchwalanie wysokości składek i innych świadczeń na rzecz spółki;
- 2a) ustalanie wysokości należności za dostarczanie wody oraz odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, w przypadku prowadzenia działalności, o której mowa w art. 164 ust. 2;
- 3) wybór oraz odwołanie członków zarządu i członków komisji rewizyjnej;
- 4) rozpatrywanie i zatwierdzanie rocznych sprawozdań oraz udzielanie zarządowi absolutorium;
- 5) podejmowanie uchwał w sprawie nabycia nieruchomości albo zbycia lub obciążenia nieruchomości spółki wodnej;
- 6) uchwalanie zmian statutu spółki wodnej;
- 7) podejmowanie uchwał w sprawie przystąpienia spółki wodnej do związku spółek wodnych;
- 8) podejmowanie uchwał w sprawie połączenia spółki wodnej z inną spółką wodną albo podziału spółki wodnej na dwie lub więcej spółek;
- 9) podjęcie uchwały w sprawie rozwiązania spółki wodnej oraz powołania likwidatorów;
- 10) zatwierdzanie ostatecznych rachunków i sprawozdań likwidatora spółki wodnej;
- 11) podejmowanie uchwał w sprawach przedstawionych przez zarząd lub komisję rewizyjną.

Nieudzielenie absolutorium zarządowi spółki wodnej jest równoznaczne z odwołaniem zarządu.

Walne zgromadzenie jest zwoływane przez zarząd co najmniej raz w roku.

Zarząd spółki wodnej wykonuje uchwały walnego zgromadzenia, kieruje działalnością spółki, zarządza jej majątkiem, prowadzi gospodarkę finansową i reprezentuje ją na zewnątrz.

Zarząd może być jednoosobowy lub wieloosobowy; liczbę członków zarządu określa statut spółki.

Zarząd wybierany jest na 5 lat, jeżeli statut spółki wodnej nie stanowi inaczej.

Do właściwości zarządu należą sprawy niezastrzeżone dla innych organów spółki.

Zarząd spółki wodnej ma prawo obciążania członków spółki kosztami świadczeń lub prac niewykonanych w terminie.

Komisja rewizyjna kontroluje działalność spółki wodnej.

Komisja rewizyjna jest obowiązana do przeprowadzenia kontroli gospodarki finansowej spółki wodnej co najmniej raz w roku, przed walnym zgromadzeniem, i przedstawienia wyników tej kontroli walnemu zgromadzeniu w formie sprawozdania.

Komisja rewizyjna składa się co najmniej z 3 członków; liczbę członków komisji rewizyjnej określa statut spółki wodnej.

Komisja rewizyjna wybierana jest na okres 5 lat, jeżeli statut spółki wodnej nie stanowi inaczej.

Członek komisji rewizyjnej nie może wchodzić w skład zarządu.

Wpis do katastru wodnego.

Zarząd spółki wodnej zgłasza utworzenie spółki w celu wpisania do katastru wodnego (prowadzonego przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie), w terminie 30 dni od dnia nabycia przez spółkę osobowości prawnej.

Wpis spółki wodnej do katastru wodnego obejmuje:

- 1) nazwę, siedzibę, adres i przedmiot działania spółki;
- 2) imiona i nazwiska członków zarządu oraz sposób reprezentowania spółki;
- 3) czas trwania spółki;
- 4) dane dotyczące decyzji starosty o zatwierdzeniu statutu.

Wypis z katastru wodnego stanowi dokument potwierdzający osobowość prawną spółki.

Czynności organizacyjne Zarządu spółki wodnej.

1. Zgłoszenie do Urzędu Statystycznego celem nadania numeru REGON,
2. Zgłoszenie do Urzędu Skarbowego celem nadania numeru NIP,
3. Założenie konta bankowego,
4. Wyrobienie odpowiednich pieczętek.
5. Przygotowanie mapy obszaru działalności Spółki Wodnej z zaznaczonymi urządzeniami i budowlami melioracji wodnych szczegółowych (ze WZMiUW).
6. Sporządzenie wykazu urządzeń i budowli melioracji szczegółowych - Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych.

Inne uregulowania Prawa wodnego dotyczące zasad działalności spółki wodnej.

Spółka wodna odpowiada za swoje zobowiązania całym majątkiem, a członek spółki wodnej nie odpowiada za zobowiązania spółki.

Członek spółki wodnej jest obowiązany do wnoszenia składek i ponoszenia na jej rzecz innych określonych w statucie świadczeń, niezbędnych do wykonywania statutowych zadań spółki.

Wysokość składek i innych świadczeń na rzecz spółki wodnej powinna być proporcjonalna do korzyści odnoszonych przez członków spółki, w związku z działalnością spółki.

Jeżeli uchwalone przez spółkę wodną, zajmującą się utrzymaniem urządzeń melioracji wodnych szczegółowych, składki i inne świadczenia nie wystarczają na wykonanie przewidzianych na dany rok zadań statutowych, starosta może organom spółki zwrócić uwagę na konieczność podwyższenia wysokości tych składek lub innych świadczeń.

W przypadku osiągnięcia zysku netto może być on przeznaczony wyłącznie na cele statutowe.

Do egzekucji składek i świadczeń, na rzecz spółki wodnej stosuje się odpowiednio przepisy o egzekucji należności podatkowych.

Jeżeli osoby, które nie są członkami spółki wodnej, odnoszą korzyści z urządzeń spółki lub przyczyniają się do zanieczyszczania wody, dla której ochrony spółka została utworzona, obowiązane są do ponoszenia świadczeń na rzecz spółki.

Wysokość i rodzaj w/w świadczeń, ustala, w drodze decyzji, starosta.

Dotowanie spółek wodnych:

Z dniem 18 marca 2011 r. weszła w życie ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo wodne

oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 32, poz.159), która dokonała licznych zmian w ustawie z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późno zm.). Zmieniony został m.in. art. 164 ustawy normujący zasady dotowania spółek wodnych i związków wałowych.

Spółki wodne i związki wałowe mogą korzystać z pomocy finansowej państwa udzielanej w formie dotacji podmiotowej z budżetu państwa przeznaczonej na dofinansowanie działalności bieżącej w zakresie realizacji zadań związanych z utrzymaniem wód i urządzeń wodnych, z wyłączeniem zadań, na realizację których została udzielona inna dotacja.

Jednostki samorządu terytorialnego mogą również udzielać dotacji celowej spółkom wodnym i związkom wałowym na bieżące utrzymanie wód i urządzeń wodnych oraz na finansowanie lub dofinansowanie inwestycji. Jednakże aby dotowanie mogło nastąpić organy stanowiące muszą określić zasady udzielania dotacji celowej, tryb postępowania w sprawie udzielania dotacji i sposób jej rozliczania - w formie aktu prawa miejscowego. Dotacja jest udzielana na podstawie umowy zawartej przez jednostkę samorządu terytorialnego ze spółką wodną. W przypadku gdy dotacja stanowi pomoc publiczną lub pomoc de minimis, jej udzielenie następuje z uwzględnieniem warunków dopuszczalności tej pomocy określonych w przepisach prawa Unii Europejskiej.

Jeżeli spółka wodna wykonuje urządzenia melioracji wodnych pomocy, to udzielenie ww. dotacji może nastąpić wówczas, gdy obszar przewidziany do melioracji stanowi zwarty kompleks, zasięg oraz projekt techniczny melioracji zostały uzgodnione z wojewodą, a udział własny członków spółki wodnej odpowiada co najmniej kwocie wyliczonej zgodnie z art. 74 ust. 2 pkt 1 oraz z art. 78 ust. 1 ustawy Prawo wodne.